

SOCIĀLAIS DIALOGS vidējās izglītības posma saturā

PINTSA 2024.gada 4.martā

ZINĀŠANU PAR SOCIĀLO DIALOGU NOZĪME

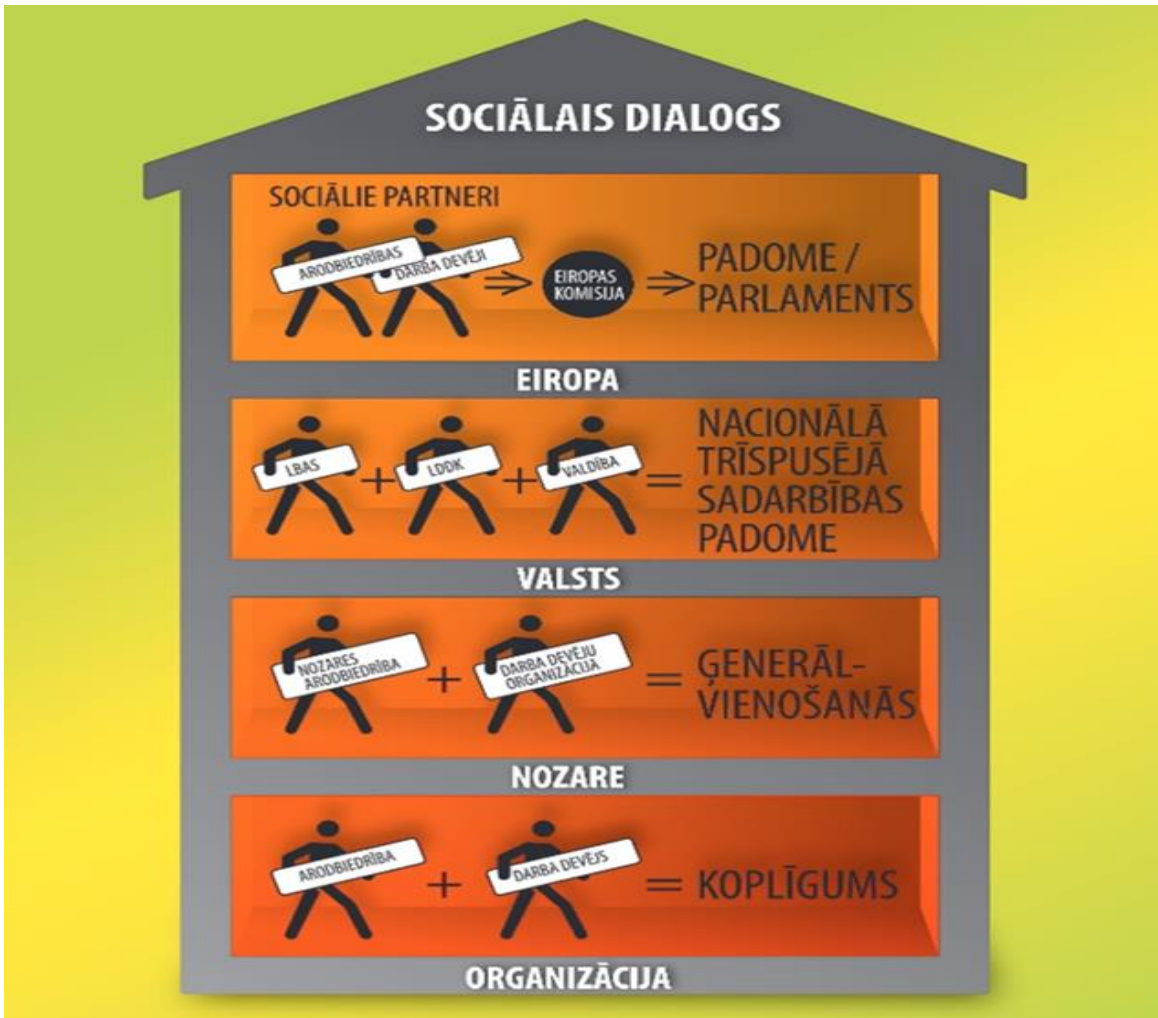
- Sociālā dialoga veicināšana ir ES un tās dalībvalstu kopīgs mērķis. Sociālais dialogs ir galvenais ekonomiskās un sociālās noturības, konkurētspējas, taisnīguma un ilgtspējīgas izaugsmes virzītājspēks. *(Eiropas komisija , 25.01.2023.)*
- **Skolēnu izglītošana par sociālo dialogu**, t.sk. iespējām būt piederīgam LBAS vai LDDK, savu kā darba ņēmēju vai darba devēju interešu aizstāvībai un pārstāvībai, **ir pirmais un svarīgākais posms, nākotnes proaktīvas, kompetentas un ieinteresētas sabiedrības veidošanā.**
- Jauniešu motivācija pilsoniskajai līdzdalībai ir viens no problēmjautājumiem. **Pētījumā, kurā salīdzināta jauniešu pilsoniskā iesaiste Baltijas valstīs**, redzam, ka nevalstisko organizāciju darbībā piedalās aptuveni 30% jauniešu Igaunijā un Lietuvā, bet **Latvijā - tikai 17%.** *("Latvijas jauniešu pilsoniskā iesaiste: šķēršļi un iespējamie risinājumi", 2023).*

SOCIĀLAIS DIALOGS UN SOCIĀLIE PARTNERI

Valdības deklarācija:

II. Latviska un iekļaujoša Latvija. 21. ...attīstīsim sociālo un pilsonisko dialogu...

Ministru kabinets

SOCIĀLĀ DIALOGA ZINĀŠANU NEPIECIEŠAMĪBA

- LBAS un LIZDA, regulāri tiekoties ar LU, RTU, LBTU un koledžu studējošajiem, lai informētu par sociālo dialogu un arodbiedrību lomu tajā, ir saņēmušas jautājumus, kāpēc zināšanas par sociālo dialogu netika ietvertas vidusskolas mācību programmā?
- 94,9% "Ascendum" projekta ietvaros realizētās aptaujas dalībnieki piekrīt apgalvojumam, ka **sabiedrībai un lēmumu pieņēmējiem vajadzētu labāk sadzirdēt jauniešu viedokļus un vajadzības.**
- Jauniešu aptaujas dati liecina, ka **42% jauniešu tic un 44,3% drīzāk tic, ka demokrātiskā sabiedrībā var ietekmēt lēmumus**, dzīvi skolā, pašvaldībā, valstī, pasaulē.
- Savukārt **64,2% jauniešu piekrīt apgalvojumam: "Latvijā jauniešiem ir vēlme ietekmēt procesus sabiedrībā."** (*"Ascendum" darbība 2022.–2023. gadā*, Islandes, Lihtenšteinas un Norvēģija projekts EEZ un Norvēģijas grantu programmas "Aktīvo iedzīvotāju fonds" ietvaros).

SOCIĀLAIS DIALOGS PILSONISKĀS LĪDZDALĪBAS KONTEKSTĀ

- **Izšķiroša nozīme skolēnu pilsoniskās kompetences veidošanas procesā ir ģimenēs dominējošajai pilsoniskai attieksmei, skolā – vienaudžu pozitīvai sadarbības pieredzei un pedagoga profesionālajai meistarībai.**
- Pedagogam jāspēj sniegt skolēniem pārlicību par viņu spējām un prasmju attīstības potenciālu. **Faktiski visam izglītības saturam ir jābalstās uz pilsoniskās audzināšanas pamatprincipiem, pielietojot daudzveidīgās pedagoģiskās pieejas un formas...** *(Pāvela Jura un Alīdas Samusevičas Monogrāfija "Pilsoniskā līdzdalība: jauniešu potenciāls", 2020).*
- Jauniešu **izglītošanā par sociālo dialogu** un tā iespējām motivēt jauniešus pilsoniskajai līdzdalībai **ir nepieciešams investēt pūles un resursus**, kā minimums, iekļaujot šo tēmu vispārējās vidējās izglītības posmā mācību priekšmetā "Sociālās zinātnes I".

LBAS/LIZDA PIEREDZE UN ATBALSTS

- **LBAS** sadarbībā ar Valsts darba inspekciju jau daudzu gadu garumā izglīto jauniešus profesionālajās izglītības iestādēs, kā arī organizē konkursu “Profs”, kur viena no tēmām ir sociālais dialogs.
- **LBAS** un **LIZDA** ir iegūta pieredze sociālā dialoga un ar to saistītu mācību moduļu satura izstrādē kā profesionālajās tā arī augstākajās izglītības iestādēs.
- **LBAS**, **LIZDA**, **LIDA** pārstāvji jau vairākus gadus kā vieslektori aktīvi piedalās skolās, augstskolās (**LU**, **RTU**, **LBTU**) un koledžās, lai jaunieši iegūtu zināšanas jautājumos, kas skar pilsonisko līdzdalību, sociālo dialogu, darba aizsardzību un darba tiesības.
- **LBAS** sadarbībā ar **Fridriha Ēberta Fondu** tikko ir uzsākusi darbu pie rokasgrāmatas jauniešiem (vieglajā valodā) sagatavošanas izdošanai, kuras saturā būs pilsoniskās līdzdalības, tostarp - sociālā dialoga tēma.
- **LBAS/LIZDA** ir gatava iesaistīties un sniegt atbalstu sociālā dialoga mācību priekšmetā "**Sociālās zinātnes I**" vispārējās vidējās izglītības posmā programmas satura un metodisko materiālu izstrādē.

konkursu

LĪDZ ŠIM PAVEIKTAIS

- **LIZDA 04.01.2024 vēstule** Valsts izglītības satura centram (VISC) un Vēstures un sociālo zinību skolotāju biedrībai (VSSB), ar lūgumu papildināt mācību priekšmeta "Sociālās zinātnes I" (vispārējā vidējā izglītībā) saturu ar tematu par **sociālo dialogu kā pilsoniskās līdzdalības formu**
- **VISC atbilde:** Norit darbs pie kursu "Vēsture I" un "Sociālās zinātnes I" programmu izstrādes, darbu vada VSSB eksperti, mācību kursu pedagogi, sadarbībā ar nozares pārstāvjiem un centru. Vēstulē sniegtais priekšlikums par kursa "Sociālās zinātnes I" saturā iekļaujamo jautājumu nodots izskatīšanai darba grupai.
- **VSSB atbilde:** izstrādāts sasniedzamo rezultātu piedāvājums par kuru panākta konceptuāla vienošanās VISC. Notiek aktīvs darbs pie tematu sadalījumu un tematisko ietvaru izstrādes. Netiek piedāvāts jauns saturs, bet ar sasniedzamo rezultātu korekcijām sakārtots esošais saturs, lai būtu iespējams to īstenot stundu skaitā nodalot priekšmetu "Vēsture I".

Ministru kabineta noteikumi Nr. 416 “Noteikumi par valsts vispārējās vidējās izglītības standartu un vispārējās vidējās izglītības programmu paraugiem”

Plānotie skolēnam sasniedzamie rezultāti **sociālajā un pilsoniskajā mācību jomā**

Vispārīgais apguves līmenis	Optimālais apguves līmenis	Augstākais apguves līmenis
2. Latvijas demokrātiju un tiesiskumu nodrošina lokālu interešu un starptautisku attiecību mijiedarbība.		
	2.2. Argumentē viedokli par dažādām varas izpausmēm, to nozīmi indivīdu, grupu, sabiedrības un organizāciju mijiedarbībās, konstatē daudzveidību mūsdienu sabiedriskajos un politiskajos notikumos, lai kritiski vērtētu iespējamo notikumu attīstību.	2.2. Izvērtē pārvaldes un labas pārvaldības nepieciešamību, sabiedrības iesaisti un konsultāciju procesu, salīdzina sociālo partneru (darba devēju un arodbiznesu) dialoga iespējas, lai salāgotu divu pušu – darba devēju un darba ņēmēju – intereses, izstrādā sociāli atbildīgas iniciatīvas, ņemot vērā sociālās, politiskās un ekonomiskās problēmas sabiedrībā.

Vēsture un sociālās zinātnes I

Pamatkursa programmas paraugs vispārējai vidējai izglītībai

Skola 2030

Kā notiek sabiedrības politisko uzskatu un ideoloģisko pārliecību pārvešana uz valsts pārvaldīšanu ar vēlēšanu palīdzību?

- Salīdzina pilsoniskās līdzdalības (arī nekonvencionālas rīcības) un politiskās konvencionālās līdzdalības iespējas, iesaistoties politiskās kustībās (piemēram, LTF atmodas laikā), organizācijās (NVO darbība, darba devēju un darba ņēmēju organizācijas vēsturiski un mūsdienās), politiskās partijās (piemēram, Latvijā starpkaru periodā un pēc neatkarības atjaunošanas), lai iepazītu likumīgu sabiedriski politisku aktivitāti un spriestu par šo formu efektivitāti.
- Izmantojot skolotāja sagatavotus informācijas avotus par balsošanu, par vēlēšanu sistēmām, norises piemēriem Latvijā un pasaulē, definē savas personiskās intereses un kritiski izvērtē savas potenciālā balsstiesīgā pilsoņa vajadzības iesaistīties vēlēšanu procesā, ietekmēt valsti un sabiedrībā notiekošo.
- Izmantojot piemērus no pagātnes, piemēram, par LTF un Interfrontes sāncensību 1990. gada LR Augstākās Padomes vēlēšanās, iepazīst mažoritāru vēlēšanu sistēmu un vairākuma principa darbību, un mandātu sadalījumu principu, veidojot vēlēšanu apgabalus.
- Analizē informāciju Centrālās vēlēšanu komisijas mājaslapā, salīdzina Latvijā notikušās vēlēšanas un ievēlēto politiķu pilnvaru atšķirības, diskutē par Latvijas proporcionālās vēlēšanu sistēmas priekšrocībām un trūkumiem, ņemot vērā sarakstu veidošanas, balsu skaitīšanas, proporcionālās barjeras ietekmi uz rezultātiem, to skaitā izmantojot visu Latvijas Saeimu vēlēšanu rezultātus.
- Iepazīstoties ar Eiropas Parlamenta vēlēšanu rezultātiem un frakciju ietekmi, analizē dažādu ES valstu vēlēšanu sistēmas darbības pieredzi (piemēram, Vācija – kombinētā sist. u. tml.), piedalās kādā no vēlēšanu simulācijas spēlēm un novērtē mažoritāru, proporcionālu un kombinēto "jauktu" vēlēšanu sistēmu darbības atšķirīgo ietekmi uz sabiedrības izvēlēm.
- Iepazīstas ar politisko ideoloģiju "spektra" veidošanas principiem, atlasa Latvijas varas partijas un, analizējot partiju īsās programmas, veido partiju novietojumu spektrā, grupējot katras partijas svarīgākos mērķa sasniegšanas ceļus un rīcības veidus tabulā pēc programmā piedāvātajiem faktiem, novērtē partijas pārstāvēto ideoloģiju, salīdzinot ar ideoloģiju teoriju, pamato atrašanās vietu spektrā un novērtē atbilstības/neatbilstības programmās rakstītajam un aktuālajam sociālajam naratīvam par partijas idejisko virzību.

PALDIES PAR UZMANĪBU!

Bruņinieku ielā 29/31
Rīgā, LV – 1001

www.arodbiedribas.lv

lbas@lbas.lv

